

Stichting Nieuw Nederlands Operafront

JAARREKENING 2019

Inhoudsopgave:	pag. 1
I. BESTUURSVERSLAG	pag. 2-5
II. JAARREKENING	
1. Balans per 31 december 2019	pag. 6
2. Staat van baten en lasten 2019	pag. 7-8
3. Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening	pag. 9
4. Toelichting op balans	pag. 10-11
5. Toelichting op de staat van baten en lasten en financiële begroting	pag. 12-14

STICHTING NIEUW NEDERLANDS OPERAFRONT

Balans per 31 december 2019

	31-12-2019	31-12-2018
Activa		
vlottende activa		
<u>vorderingen</u>		
te ontvangen BTW	€ 813	€ 112
te ontvangen subsidies en bijdragen	€ 4.999	€ 5.044
overige overlopende posten	€ 350	€ 13
	€ 6.162	€ 5.170
<u>liquide middelen</u>		
Kas	€ 14	€ -
NL24 INGB 0004 5502 46/r.c.	€ 19.577	€ 41.876
NL24 INGB 0004 5502 46/reserveringsrekening	€ 95.079	€ 95.066
	€ 114.670	€ 136.941
totaal activa	<u>€ 120.832</u>	<u>€ 142.110</u>
Passiva		
<u>algemene reserve</u>		
saldo begin boekjaar	€ 35.872	€ 7.895
resultaat boekjaar	€ 28.033	€ 27.977
	€ 63.904	€ 35.872
<u>langlopende schulden</u>	€ -	€ -
<u>kortlopende schulden</u>		
crediteuren	€ 128	€ -
terug te betalen subsidie	€ -	€ 53.739
vooruitontvangen subsidies	€ 50.000	€ 50.000
administratie- en accountantskosten	€ -	€ 2.500
nog te ontvangen facturen	€ 6.800	€ -
	€ 56.928	€ 106.240
totaal passiva	<u>€ 120.832</u>	<u>€ 142.110</u>

Staat der Baten 2019

Baten	resultaat	
	2019 €	2018 €
Publieksinkomsten		
publieksinkomsten binnenland		
- uitkopen	€ 20.000	€ -
- partages	€ -	€ 1.363
Totaal publieksinkomsten	€ 20.000	€ 1.363
Sponsorinkomsten	€ 8.125	€ -
Overige inkomsten		
vergoedingen coproducent	€ 13.380	€ 38.413
overige inkomsten	€ 254	€ -
Totaal overige inkomsten	€ 13.634	€ 38.413
Totaal directe opbrengsten	€ 41.759	€ 39.775
Indirecte opbrengsten	€ -	€ -
Totaal opbrengsten		€ 39.775
Bijdragen AFK Kunstenplan	€ -	€ 54.354
Overige subsidies uit publieke middelen		
structureel	€ -	€ -
incidenteel	€ 24.999	€ -
	€ 24.999	€ -
Bijdrage uit private middelen	€ 20.000	€ -
Totaal publieke en private middelen	€ 44.999	€ 54.354
TOTAAL BATEN	€ 86.758	€ 94.130

STICHTING NIEUW NEDERLANDS OPERAFRONT

Staat der lasten 2019

Lasten	resultaat	
	2019 €	2018 €
Beheerlasten		
beheerlasten personeel	€ 2.768	€ 1.500
beheerlasten materieel	€ 3.199	€ 6.198
TOTALE BEHEERLASTEN	€ 5.967	€ 7.698
Activiteitenlasten personeel	€ 54.404	€ 39.073
Activiteitenlasten materieel	€ 33.247	€ 47.372
TOTALE ACTIVITEITENLASTEN	€ 87.651	€ 86.445
TOTALE LASTEN	€ 93.618	€ 94.143
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	€ 6.860-	€ 13-
Saldo rentebaten/lasten	€ -	€ 13
Saldo bijzondere baten en lasten	€ 34.893	€ 27.977
EXPLOITATIERESULTAAT	€ 28.033	€ 27.976
	€ -	€ -
RESULTAAT	€ 28.033	€ 27.977

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE JAARREKENING

De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig wetgeving en richtlijnen die verwoord zijn in het "Handboek verantwoording meerjarige subsidies" van het AFK.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen de nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid.

Toelichting bij de balans per 31 december 2019

ACTIVA

	31-12-2019	31-12-2018
overlopende activa		
<u>vorderingen</u>		
<i>te ontvangen btw</i>		
te ontvangen btw kwartaal IV	€ 776	€ 111
te ontvangen btw op suppletie	€ 37	€ 1
	<u>€ 813</u>	<u>€ 112</u>
 <i>te ontvangen subsidies en bijdragen</i>		
AFK: Kunstenplan 2017-2018	€ -	€ 5.044
AFK: Vrouwenstemmen (projectsubsidie)	€ 4.999	€ -
Te ontvangen subsidies en bijdragen :	€ 4.999	€ 5.044
 <i>Overige overlopende posten</i>		
te ontvangen rente op spaarrekening	€ -	€ 13
overige overlopende posten	€ 350	€ -
	<u>€ 350</u>	<u>€ 13</u>
 <u>liquide middelen</u>		
Kas	€ 14	€ -
NL24 INGB 0004 5502 46/r.c.	€ 19.577	€ 41.876
NL24 INGB 0004 5502 46/reserveringsrekening	€ 95.079	€ 95.066
	<u>€ 114.670</u>	<u>€ 136.941</u>
 TOTAAL ACTIVA	<u>€ 120.832</u>	<u>€ 142.110</u>

STICHTING NIEUW NEDERLANDS OPERAFRONT

PASSIVA

<u>algemene reserves</u>				
saldo begin boekjaar	€	35.871	€	7.895
resultaat boekjaar	€	28.033	€	27.977
	€	<u>63.904</u>	€	<u>35.872</u>
 <u>langlopende schulden</u>				
	€	-	€	-
 <u>kortlopende schulden</u>				
crediteuren	€	128	€	-
a) vooruitontvangen bijdrage FPK voor Caliban	€	50.000	€	50.000
c) terug te betalen subsidie AFK: tweejarige subsidie	€	-	€	53.739
	€	<u>50.000</u>	€	<u>103.739</u>
 <i>overige overlopende posten</i>				
accountantskosten jaarrekening	€	-	€	1.500
kosten administratiekantoor kw IV en jaarrekening	€	-	€	1.000
nog te ontvangen facturen	€	6.800	€	-
	€	<u>6.800</u>	€	<u>2.500</u>
 TOTAAL PASSIVA	€	<u><u>120.832</u></u>	€	<u><u>142.110</u></u>

- a) de vooruitontvangen bijdrage van het FPK betreft de tournee van Caliban
b) Subsidies van het AFK betreffende het tweejarig kunstenplan 2017-2018 zijn in 2019 afgerond

STICHTING NIEUW NEDERLANDS OPERAFRONT

Toelichting bij staat der baten en lasten 2019

BATEN	2019	2018
Directe opbrengsten		
<u>publieksinkomsten</u>		
uitkopen binnenland	€ 20.000	€ -
partage	€ -	€ 1.363
	<u>€ 20.000</u>	<u>€ 1.363</u>
<u>sponsorinkomsten</u>		
crowdfunding	€ 8.125	€ -
<u>overige inkomsten</u>		
bijdragen in natura Amerpodia	€ 	€
coproductiebijdrage Grachtenfestival	€ 	€ -
diverse baten	€ 	€ -
	<u>€ 13.634</u>	<u>€ 38.413</u>
Indirecte opbrengsten		
indirecte opbrengsten	<u>€ -</u>	<u>€ -</u>
Totaal opbrengsten	€ 41.759	€ 39.775
Subsidies en bijdragen		
<u>bijdrage AFK: Kunstenplan</u>		
AFK: tweejarige subsidie	<u>€ -</u>	<u>€ 54.354</u>
	€ -	€ 54.354
<u>overige subsidies uit publieke middelen: incidenteel</u>		
AFK: Vrouwenstemmen	<u>€ 24.999</u>	<u>€ -</u>
	€ 24.999	€ -
<u>bijdrage uit private middelen</u>		
Van den Ende Foundation	<u>€ 20.000</u>	<u>€ -</u>
	€ 20.000	€ -
Totaal publieke en private middelen	€ 44.999	€ 54.354
TOTALE BATEN	<u>€ 86.758</u>	<u>€ 94.130</u>

STICHTING NIEUW NEDERLANDS OPERAFRONT

LASTEN

	2019	2018
<u>beheerlasten personeel</u>		
zakelijke leiding	€ 1.700	€ 1.500
overige personele kosten	€ 1.068	€ -
	€ 2.768	€ 1.500
<u>beheerlasten materieel</u>		
kantoorbenodigdheden	€ -	€ 98
kantoorautomatisering	€ 292	€ 231
telefoon- en internetkosten	€ 38	€ -
assuranties	€ 303	€ 303
administratiekosten	€ 75	€ 1.874
accountantskosten	€ -	€ 1.500
bankkosten	€ 60	€ 143
onkosten bestuur	€ 22	€ 134
reis- en verblijfskosten	€ 9	€ 15
opslag	€ 2.400	€ 1.800
overige kantoorkosten	€ 0	€ 101
	€ 3.199	€ 6.198
TOTALE BEHEERLASTEN	€ 5.967	€ 7.698
<u>activiteitenlasten personeel:</u>		
artistieke staf	€ 20.000	€ 11.240
zangers	€ 9.675	€ 4.657
musici	€ 7.660	€ -
overige artiesten	€ 4.316	€ 3.000
dirigent	€ -	€ -
repetitie-assistent	€ 1.140	€ 2.790
compositie en adaptatie	€ -	€ -
productiepersoneel	€ 3.000	€ 11.636
technisch personeel	€ 4.913	€ 500
lichtontwerp en stagedesign	€ -	€ 4.450
haar- en make-up	€ -	€ -
financiële verantwoording	€ 1.500	€ 800
overig personeel	€ 2.200	€ -
	€ 54.404	€ 39.073
<u>activiteitenlasten materieel</u>		
zaalkosten (inclusief inhuur en aanpassingen)	€ -	€ 29.659
techniek	€ -	€ 940
orkestbenodigdheden	€ 249	€ 1.048
huur repetitieruimte	€ 15.631	€ -
decors, kostuums, rekwisieten	€ 8.569	€ 1.979
reis- en verblijfskosten (inclusief catering en sejours)	€ 4.019	€ 7.898
transportkosten	€ 522	€ -
assuranties	€ 284	€ 683
overige materiële lasten	€ 2.031	€ 1.624
	€ 31.305	€ 43.831

STICHTING NIEUW NEDERLANDS OPERAFRONT

	2019	2018
<u>marketing</u>		
honoraria PR-marketing	€ 1.688	€ 1.500
film en video	€ -	€ 1.370
overige kosten PR	€ 255	€ 671
	€ 1.942	€ 3.541
TOTALE ACTIVITEITENLASTEN	€ 87.651	€ 86.445
<u>diverse baten en lasten</u>		
diverse lasten voorgaand boekjaar	€ 1.200-	€ 5.000-
diverse baten voorgaand boekjaar	€ 36.093	€ 32.977
	€ 34.893	€ 27.977

Diverse lasten voorgaand boekjaar betreft een nagekomen factuur van de opslagkosten voor 2018.

De diverse baten voorgaand boekjaar betreft het bedrag aan subsidie van het AFK voor de periode 2017-2018 dat niet terugbetaald hoeft te worden.

Nieuw Nederlands Opera Front
VROUWENSTEMMEN

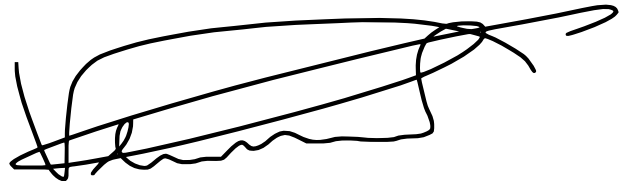
Voorwoord

Op 10 augustus 2019 ging de opera 'VROUWENSTEMMEN' in wereldpremière op het Grachtenfestival in Amsterdam. Een nieuwe opera van muziektheatertalenten: gecomponeerd door Méric Artac, libretto van Frank Siera, onder regie van Lisenka Heijboer. Heijboer stelde een jong talententeam samen dat met veel energie in waanzinnig korte tijd deze nieuwe productie tot stand bracht. Onder de artistieke en zakelijke vleugels van Operafront werd deze opera geproduceerd. Operafront opereerde als artistieke en zakelijke vraagbaak, actieve producent en kwaliteitsbewaker. Waar in augustus 2018 alleen nog maar sprake was van een idee, werd in augustus 2019 een volwaardige opera vijf keer ten tonele gebracht. Het was een fantastische creatieve snelkookpan, een liefdevol community-project, een actie van emancipatie binnen de operawereld en een ontroerende podiumtijd. We kijken terug op een prachtige productie van een jong team bijzondere en bijzonder talentvolle makers.

Lotte de Beer // Artistiek directeur

Guido Vermunt // Zakelijk directeur

I. INHOUDELIJK VERSLAG

Team

Het team van de productie VROUWENSTEMMEN bestond uit:

Concept en regie // **Lisenka Heijboer**

Concept en dramaturgie // **Niels Nuijten**

Muziek // **Meriç Artaç**

Tekst // **Frank Siera**

Muzikale leiding // **Sja'iesta Badloe**

Beeldend kunstenaar, vormgeving, kostuumontwerp // **Carmen Schabracq**

Beeldend kunstenaar, vormgeving // **Aviya Wyse**

Sopraan // **Alexandra Flood**

Sopraan // **Brigitte van Hagen**

Mezzo-sopraan // **Nienke Nasserian**

Alt // **Marieke Reuten**

Participatiekoor o.l.v. // **Sja'iesta Badloe**

Piano // **Meriç Artaç**

Altviool // **Mara Tieles Cutié**

Cello // **Melina Montes Moretti**

Basklarinet // **Mayuko Takeda**

Technisch producent, lichtontwerp // **Hendrik Walther**

Productieleiding // **Anna Huizing**

Voorstellingsleiding // **Pieter Heebink**

Marketing en publiciteit // **Laura Roling**

Zakelijk directeur Operafront // **Guido Vermunt**

Artistiek directeur Operafront // **Lotte de Beer**

Artistieke doelstellingen

VROUWENSTEMMEN was een ambitieus project met als aanleiding het honderdjarige bestaan van het kiesrecht voor vrouwen. Het omvatte meerdere: een nieuw geschreven opera, een speciaal samengesteld amateurkoor met vrouwen uit Amsterdam en een expositie die ook als decor voor de opera diende. De artistieke signatuur van Operafront is het opzoeken en overschrijden van de grenzen van het medium opera, jonge professionals een plek te geven en een breed publiek aan te spreken. Dit waren ook belangrijke doelstellingen binnen het project VROUWENSTEMMEN.

Het startpunt van deze productie was het jubileum van het vrouwenkiesrecht. Dit hebben we breder getrokken om te laten zien dat de vrouwenstem nog lang niet altijd gelijk is aan die van de man. Ook was het een fysiek en muzikaal onderzoek naar de stem van de vrouw zelf; we werkten alleen maar met vrouwen op het podium en zochten in woord en klank de grenzen op van ieders individuele stem.

Met VROUWENSTEMMEN zochten we de grenzen van het medium opera op. Ten eerste door in zeer korte tijd een geheel nieuwe, Nederlandse tekst en nieuw geschreven compositie tot stand te laten komen. Het gebeurt niet vaak dat er op deze schaal een geheel nieuw werk tot stand komt binnen het genre. Daarnaast is er niet alleen gewerkt met professionele zangeressen, maar zijn ook mensen die eerder nog nooit gezongen hadden, samengebracht en opgeleid tot een amateur projectkoor. Eens te meer een bewijs dat opera en het gebruiken van je eigen stem, niet alleen is weggelegd voor geschoolde zangers, of voor een bepaalde elite: iedereen kan hieraan meedoen en bijdragen. Een andere manier waarop de grenzen van conventies zijn opgezocht was de ruimte. De tribune van het Compagnietheater was ingeschoven en zangeressen, muzikanten en publiek begaven zich vrij door de ruimte. Deze ruimte was gevuld met speciaal voor de productie gemaakte beeldende kunstwerken en installaties die op hun eigen manier gestalte gaven aan de stem van de vrouw. Door met deze

thematiek een opera te maken is de inhoud letterlijk gekoppeld aan het genre zelf, waarin de stem ook centraal staat.

De doelstelling om met jonge professionals te werken en nieuwe samenwerkingen aan te gaan heeft zeker een plek gekregen in VROUWENSTEMMEN. Het artistieke kernteam bestond uit 7 jonge makers. Het team is vanaf het eerste moment steeds bij elkaar gekomen en door het proces heen steeds blijven reflecteren op elkaars werk. Het is zo een collaboratief geheel geworden. Daarnaast is er bij het samenstellen van het team en de cast bewust gelet op een diverse samenstelling van mensen. Mannen en vrouwen van verschillende achtergronden en leeftijden kwamen bij elkaar en hebben samengewerkt tot een succesvolle reeks operavoorstellingen.

De diverse samenstelling van het team en de cast heeft ook bijgedragen aan het bereiken van een breder publiek. Voor de doorgewinterde Grachtenfestival of operabezoeker werd een nieuwe wereld geopend. De bezoekers die gewend zijn aan conventies, zij het muzikaal of theatraal, kregen een andere ervaring dan ze hadden verwacht bij 'een nieuwe opera.' We hebben ook veel publiek gesproken dat nog nooit naar een opera was geweest en met VROUWENSTEMMEN een voorstelling beleefde waarvan ze misschien niet hadden verwacht dat ook dit een opera zou kunnen zijn. Of we überhaupt nog van opera konden spreken werd betwist in een recensie in de Volkskrant:

"De voorstelling, onderdeel van het jaarlijkse Grachtenfestival, moet weer eens een opera heten, dat zal wel beter zijn voor de subsidie, maar het is zoals vaak eerder muziektheater." Wij kunnen ons niet vinden in deze beschrijving maar het positieve is dat de voorstelling in ieder geval iets heeft losgemaakt wat betreft de vraag: wat is opera?

Onzes inziens hebben we zeker een opera gemaakt, hoewel we bewust de grenzen van deze discipline opzoeken. Daar ligt echter een fundamentele keuze aan ten grondslag dan het 'gemakkelijk' verkrijgen van subsidie zoals de journalist beweert. We vinden het belangrijk buiten de gebaande paden van het medium te treden om ook een andere dan de operapuriteit aan te spreken. Die verleid je ook niet met de term opera. Of men ons dan in het hokje van muziektheater of opera wil plaatsen is dan ook van geen belang. De Volkskrantrecensie stond voor ons symbool voor de conservatieve (witte mannelijke) opera/klassieke muziekbezoeker. De Theaterkrant en het NRC schreven het meest jubelend over VROUWENSTEMMEN:

"Vrouwenstemmen is ook een gelukzalige samenballing van makers en uitvoerenden die elk precies op de goede plaats lijken te zijn gevallen. De enorme inspanningen die zij zich ongetwijfeld hebben getroost, hebben zich niet vertaald in een opeenhoping, maar in kwaliteit." - Theaterkrant

"Modern, van toppen naar dalen, af en toe ronduit Alban Berg-achtig, met een verrassend goed amateurkoor dat sluipend door de zaal het publiek met catcalling confronteerde met de dagelijkse werkelijkheid: „Hee, psst. Hee, chickie." Toen het einde plotseling repetitief en aanstekelijk werd om mee te zingen, twijfelden de heren ongemakkelijk terwijl het vrouwelijke publiek al mee humde. Was het de bedoeling dat wij nu onze monden hielden? Nee, besloten er gelukkig enkelen." - NRC

Participatie

Omdat we zoveel mogelijk verschillende vrouwenstemmen wilden laten horen in deze opera, hebben we in een vroeg stadium van het project een amateurkoor samengesteld met vrouwen uit heel Amsterdam. Het resultaat van een succesvolle Facebookcampagne met een organisch bereik van maar liefst 10.475 mensen (totaal: 13.259). Repetities begonnen ongeveer twee maanden voor de première met een groep van uiteindelijk 14 vrouwen. Gedurende het repetitieproces hebben er in totaal 27 vrouwen meegedaan maar om verschillende redenen (zoals vakanties en plankenkoorts) deed niet iedereen mee aan de voorstellingen. Sommigen kwamen uit bestaande koren (Expat Choir, Gala koor) en anderen hebben zich individueel aangemeld. Tijdens de repetities werd er gezongen, geïmproviseerd, en ook gepraat over de thematiek. Deze momenten waren voor de makers en deelnemers erg bijzonder en heeft in korte tijd een hecht koor opgeleverd. Het was prachtig om te zien hoe deze dames, het overgrote deel onervaren in het theater en sommigen compleet onervaren met zang, in twee maanden zijn gegroeid en over hun schaamte of angst heen zijn gestapt om uiteindelijk vijf geweldige voorstellingen te spelen. Dat het voor hen ook een bijzondere ervaring was, is gebleken uit hun reacties of facebook en de koorwhatsappgroep is nog steeds heel actief.

Henriette Frans heeft haar profielfoto bijgewerkt.
12 uur · 🌐

"Blijf vrijuit zingen, de wereld heeft het nodig", schreef dirigente Sjaiestra me op een kaart op de dag van de laatste voorstelling van Vrouwenstemmen. Zo inspirerend! ❤️

Anna Huizing en 17 anderen

Cobie Groenendijk
11 uur · 🌐

Wat een tof project was dit om aan mee te zingen. Aanvankelijk had ik geen idee waar het heen zou gaan, maar gedurende de weg begreep ik dat "Vrouwenstemmen" een creatie was die tot & met de laatste voorstelling in beweging bleef. En dat was heerlijk. En dat alles onder de bezielenzende regie van Lisenka Heijboer Castañon .

18 1 opmerking

Judith van Elten
11 augustus om 13:35 · 🌐

Wat is dit toch n tof muzikaal en theatraal avontuur! Gisteravond was de première van Vrouwenstemmen. Ik ben trots aan deze opera mee te werken.
Aan het eind vertelt elke zangeres een persoonlijk verhaal. Ik vertel over mijn heldin Aletta Jacobs (1854-1929).
Als 17-jarig meisje schreef zij minister Thorbecke met het verzoek haar als eerste vrouw te laten studeren aan de universiteit.
Aletta was de eerste vrouw in Nederland die afstudeerde, promoveerde en werkte als gediplomeerd arts. In haar Amsterdamse praktijk hield zij gratis spreekuur voor vrouwen over oa voorbehoedsmiddelen en arbeidsomstandigheden.
Aletta was een van de leiders van de (inter-)nationale vrouwenbeweging. Zij streed oa voor vrouwenkiesrecht.
September 1919 hield zij een historische toespraak in het Concertgebouw. "Vrees niet de vrouw der toekomst, broeder!" sprak zij tot de aanwezige mannen. Ze zocht verbinding op basis van gelijkwaardigheid. Wat een vrouw!
Vanavond mogen we 2 keer en morgenavond ook. Kaarten via www.grachtenfestival.nl.
Ik vier mijn stem!

86 13 opmerkingen

Leuk Opmerking Delen

Geweldig Opmerking

ICIS Reyes Lozano IS WITH MARIANA Castellanos at Compagnietheater Amsterdam.
August 10 · Amsterdam, Netherlands · 🌐

Casi por iniciar el estreno de esta gran ópera de la cual orgullosa de formar parte.

Almost to start the premiere of this great opera of which proud to be part.

Rate this translation

84 12 Comments

Like Comment

Bezoekers, pers en Social Media

Operafrent probeert de grenzen van het operagenre te verleggen (of zo je wil: te vervagen) om zo effect bij twee doelgroepen te sorteren: aan de ene kant willen we een conservatieve operabezoeker - die eigenlijk liever traditionele producties ziet - overtuigen van de flexibiliteit van het genre. Aan de andere kant willen we ook inzetten op de niet-operabezoeker. Liefst nog jong en met een diverse culturele achtergrond, en hen overtuigen van de kracht en pracht van het genre. Hiermee maken we het onszelf twee keer moeilijk. Omdat er zo lang niet op de jonge, diverse doelgroep is afgestemd, is het een uitdagende maar moeilijke opgave hen te overtuigen voor de eerste keer over de drempel te stappen. De conservatieve opvatting van de traditionele operabezoeker blijkt steeds hardnekkig. Het was dan ook te moeilijk om de ambitieuze bezoekersaantallen te halen. Of we ooit een van de twee doelgroepen moeten laten varen om met een sterkere focus meer effect te sorteren laten we nog even in het midden. Toch staat naast het lager dan gehoopte bezoekersaantal; een duidelijk merkbaar diverser publiek dan bij andere operaproducties, een significant onlinebereik op social media en de interesse van de grote nationale pers. In totaal kwamen er 3 recensies (Theaterkrant, NRC****, Volkskrant**) en waren er 3 grote, inleidende interviews (NRC, Parool, Trouw). Voor de artikelen zie bijlage I. Het artistiek team heeft daarnaast iedere dag gedurende het Grachtenfestival 15 minuten aan programma ingevuld voor de 'earbites' in het programma van Diewertje Blok op radio 1.

	Aanvang	Locatie	Capaciteit	Bezoekers
Zaterdag 10 augustus	20:30	Grote zaal Compagnietheater	180	136
Zondag 11 augustus	19:00	Grote zaal Compagnietheater	180	62
Zondag 11 augustus	21:00	Grote zaal Compagnietheater	180	40
Maandag 12 augustus 2019	19:00	Grote zaal Compagnietheater	180	151
Maandag 12 augustus 2019	21:00	Grote zaal Compagnietheater	180	96
		Totaal	900	485

Youtube: 340 weergaven
Facebook: 29.773 weergaven
2.438 actieve klikken op berichten
1.195 reacties, opmerkingen en deelacties

Expositie

Na de vijf voorstellingen leefde VROUWENSTEMMEN nog een week voort in de foyer van het Compagnietheater. De expositie die eerder het decor voor de opera vormde, stond hier nu opgesteld voor de bezoekers van het festivalhart van het Grachtenfestival. Daarnaast was de opera nog te horen in speciaal gemaakte 'stembokjes.' In deze bokjes, bekleed met de partituur van de opera, kon men via een geluidsinstallatie de opera beluisteren en zo bleef de vrouwenstem ook tijdens de expositie duidelijk hoorbaar. Het Grachtenfestival schat dat er per dag zo'n 150 actief de expositie bezocht hebben. In totaal 1.050 actieve bezoekers.

VROUWENSTEMMEN

vanaf 10 augustus // Compagnietheater Amsterdam

 perafront

VandenEnde
FOUNDATION
ondernemend cultuurmecenaat

amsterdams
fonds voor de
kunst

GRACHTEN
FESTIVAL

ALL THE
REMBRANDTS
UNTIL 10 JUNE 2019

VROUWENSTEMMEN

PUSSY
POWER

In other
words, keep
your bad vibes
of my cornflakes.
I'm not
interested.

STEM OF
N VROUW

Bijlage I

Plus **Interview**

Het Grachtenfestival: met opera strijden voor gelijkheid

Schatten van Vrouwen is dit jaar het thema van het Grachtenfestival. Programmeur Lestari Scholtes, regisseur Lisenka Heijboer en saxofonist Kika Sprangers over 'de vrouwendiscussie' en de verbindende kracht van muziek.

Marjolijn de Cocq 10 augustus 2019, 10:00

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

UITPROBEREN

Grachtenfestival bijlage vlnr Kika Sprangers (componist, groen), Lisenka Heijboer (regisseur, geel) en programmeur Lestari Scholtes (zwart) BEELD FRISO KEURIS

Drie vrouwen, drie vertegenwoordigers van de vierde feministische golf. Regisseur Lisenka Heijboer Castañón (27) draagt het zelfs letterlijk uit, om haar hals hangt een gouden kettinkje met het woord ‘feminist’.

“Ik voel me veel vrijer om feminist te zijn dan een paar jaar geleden,” zegt Heijboer. “Er is meer ruimte voor gesprek, het is makkelijker om issues als seksisme te bespreken. De grote misvatting is dat de discussie tegen mannen is gekeerd. Deze ketting leidt tot veel gesprekken. Zo probeer ik een steentje bij te dragen, voor mezelf en voor mijn vrouwelijke collega’s. Het is mooi als er dialoog ontstaat. Dat gesprek moet gevoerd worden.”

Heijboer, die met onder anderen Lotte de Beer en Pierre Audi werkte, maakte voor het Grachtenfestival met dramaturg Niels Nuijten, Meriç Artaç (compositie) en Frank Siera (tekst) de nieuwe opera *Vrouwenstemmen*, geïnspireerd op 100 jaar vrouwenkiesrecht. Ze werd een jaar geleden door Grachtenfestivalprogrammeur Lestari Scholtes (34) benaderd om mee te denken over het festivalthema ‘Schatten van vrouwen’, naar aanleiding van het stemrecht én de geboortedag van componist Clara Schumann, 200 jaar geleden.

Positieve insteek

Scholtes: “Ik had van zoveel mensen gehoord dat ik eens met haar moest gaan praten. Ze was met Lotte de Beer eerder bij het Grachtenfestival betrokken geweest. Tijdens ons eerste gesprek merkte ik al hoe open ze stond voor het thema en hoe serieus ze dit neemt. Ik ben zelf pianist en heel ondernemend, ik hou van dingen organiseren. En ik vind het heel leuk als andere mensen dat ook willen oppakken. Ik vind het superstoer hoe ze dit met

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

UITPROBEREN

inclusief de subsidieaanvraag.”

Het thema is met de #MeToo-discussie nog steeds actueel, zegt Scholtes, en het Grachtenfestival haakt daarbij aan – te meer omdat muziek in de discussie een verbindende factor bij uitstek kan zijn.

“De insteek is positief, het is natuurlijk niet onze bedoeling dat mannen denken dat ze het Grachtenfestival dit jaar maar even moeten overslaan. Er staan ook mannen op het podium. Maar wij willen bijzondere vrouwen uit de geschiedenis en van deze tijd uitlichten, een bijzonder perspectief en nieuwe inzichten bieden op locaties met een historie; we willen het publiek, vrouw en man, verrijken.”

Vrouwenstemmen, zegt Heijboer, is geen rechtlijnig verhaal geworden en gaat niet een op een terug naar honderd jaar geleden. Het stuk biedt een podium aan vrouwenstemmen in al hun vormen, in samenwerking met Operafront, met vier solisten en een publiekskoor van Amsterdamse vrouwen; de politieke stem van de vrouw gekoppeld aan haar stem als muziekinstrument.

De Grote Demonstratie uit 1916 komt eraan te pas, net als de Kleine Zeemeermin, Ke\$ha, Alice in Wonderland, Maya Angelou, Søren Kierkegaard, Sneeuwwitje en haar boze stiefmoeder, Beyoncé, SGP-vrouwen, Viola Davis en Femke Halsema. “Uitgangspunt is een sprookje: het jaar 1919, vrouwen mochten kiezen en gekozen worden. En we leefden nog lang en gelukkig... We bekijken het verleden en vandaag en stellen vragen over morgen. Want het is geen sprookje dat al is afverteld – er is nog geen happily ever after.”

Saxofonist en bandleider Kika Sprangers (24) kreeg de jaarlijkse compositieopdracht van het Grachtenfestival. Ze combineert

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

UITPROBEREN

Straalen met drum, bas, piano en zichzelf op de saxofoon. “Het is de eerste keer dat ik voor strijkers heb geschreven. Ik vind: als je zo’n grote, eervolle opdracht krijgt, moet je een sprong in het diepe durven nemen. En je hebt met strijkers zo’n groot palet aan kleuren en klanken tot je beschikking.”

Om daarin ook het thema van het festival uit te dragen, is ze heel erg bij zichzelf te rade gegaan. “Ik had het gevoel dat ik een duidelijke visie op het thema moest uitdragen. Maar ik wil niet meer afstand creëren tussen mannen en vrouwen, ik wil dat iedereen zich met mijn muziek kan identificeren. Die zoektocht was bijzonder interessant.”

Institutionele ongelijkheid

Het thema, zegt Sprangers, is toch ook een gedurfde stap. “Je loopt de kans dat mensen denken: wéér die vrouwendiscussie. Er kleeft toch iets aan. Maar het is belangrijk. Het gaat heel goed, maar we zijn er nog niet. Er is nog zo veel ongelijkheid institutioneel verankerd. Onze maatschappij oordeelt en categoriseert nog altijd naar sekse.”

Onlangs speelde ze op een feest waar een klein meisje tegen haar zei: ‘Maar een saxofoon is toch een manneninstrument?’ “Dat zette me aan het denken. Hoe kan dat? Ik heb echt een prachtige loopbaan tot nu toe, maar net als veel andere vrouwen maak ik ook mee dat mijn mannelijke collega wordt aangesproken op iets wat ik heb georganiseerd, dat automatisch wordt aangenomen dat hij de leider is. Ik heb nooit het gevoel gehad dat ik als vrouw in de muziek minder kansen heb gehad, maar wel de ervaring dat je soms minder serieus wordt genomen.”

Drie vrouwen die betrokken zijn bij een festival met vrouwen als thema – ze treden nu bewust zo naar voren, om aandacht te vragen voor het programma en het thema. In de hoop dat er ooit

musicus ben je eerst vrouw, zo gaat het nu nog. ‘Kijk naar deze sterke vrouw.’ En pas daarna gaat het over de muziek.”

Heijboer: “Waar we naartoe moeten, is dat het er helemaal niet meer over gaat, dat je het niet eens meer hoeft te benoemen.”

Scholtes: “Ik hoop dat we heel veel mensen raken met de muziek. En dat het er een beetje toe bijdraagt dat we niet meer zo man-vrouw gaan kijken. Dat de muziek het belangrijkste is. Maar dat is natuurlijk een langetermijndoel.”

Een even hilarische als tenenkrommende confrontatie van Heijboer naar aanleiding van haar ketting illustreert wellicht goed hoe lang de weg is die we nog moeten gaan. “Ik raakte met iemand in gesprek, die zei: ‘O, je bent feminist. Scheer je je oksels dan ook niet?’ Dat dat er niet toe doet, is kennelijk nog niet voor iedereen vanzelfsprekend. Je hebt veel geduld nodig.”

Grachtenfestival >

- [Directeur Grachtenfestival: 'We zijn een festival zonder festivalterrein'](#)
- [Wie van de drie? De genomineerden voor de Grachtenfestivalprijs 2019](#)
- [Raoul Steffani brengt een beetje Wenen naar Amsterdam](#)

MEER OVER LISENKA HEIJBOER CASTAÑÓN KUNST, CULTUUR EN ENTERTAINMENT

KUNST EN ENTERTAINMENT GRACHTENFESTIVAL

GRACHTENFESTIVALPROGRAMMEUR LESTARI SCHOLTES MUZIEK KIKA SPRANGERS

KLASSIEKE MUZIEK GRACHTENFESTIVAL MARJOLIJN DE COCQ

advertentie

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

UITPROBEREN

Meer Kunst & Media

Foto Roger Cremers

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

‘We willen zoveel mogelijk vrouwenstemmen laten horen’

Interview | Yang Yang Cai en Lisenka Heijboer Het Grachtenfestival heeft ‘schatten van vrouwen’ als thema. Pianist Yang Yang Cai en regisseur Lisenka Heijboer blikken vooruit.

 Mischa Spel **6 augustus 2019**

 Leestijd 2 minuten

Ze hebben elkaar nooit ontmoet, maar onverwachte ontmoetingen zijn onderdeel van de charme van het Grachtenfestival.

Voor pianist Yang Yang Cai (20), die net met een 10 als eindcijfer haar Bachelor afrondde bij pedagoog Jan Wijn aan het Amsterdamse

conservatorium en eerder dit jaar het concours van het Young Pianist Foundation won, was de zomer nooit eerder zo drukbezet. Recitals op de klassieke festivals Wonderfeel en Delft Chamber Music zitten er net op, op het Amsterdamse Grachtenfestival, met het thema ‘schatten van vrouwen’, speelt ze vier concerten en de week erna staat ze op Lowlands. „In de ochtend”, vertelt ze. „Ik ben alleen nog nooit op Lowlands geweest. Wat speel je dan? Iets rustigs, of juist iets opwekkend experimenteels?”

Regisseur Lisenka Heijboer legt deze dagen de laatste hand aan de opera *Vrouwenstemmen*, op muziek van [Meriç Artaç](#). De titel is bewust dubbelzinnig: de herdenking van 100 jaar vrouwenkiesrecht vormde de aanleiding, „maar we wilden ook zoveel mogelijk vrouwenstemmen laten horen.”

De opera, geproduceerd onder de paraplu van gezelschap Operafront van artistiek leider Lotte de Beer, is experimenteel. Componiste Artaç, schrijver Frank Siera en regisseur Heijboer kennen elkaar van de jonge makers-academie van het operafestival in Aix-en-Provence, waarvoor ze door De Nationale Opera in Amsterdam waren afgevaardigd.

„Daar begon ook ons gesprek over hoe je in opera op een nieuwe manier verhalen vertelt”, zegt Heijboer. „*Vrouwenstemmen* hebben we gesitueerd in een museale omgeving, tussen thematisch verwant werk van twee beeldend kunstenaars - op ons verzoek gemaakt. Er doet ook een amateurvrouwenkoor mee, en het publiek zit niet op een tribune, maar dwaalt door de ruimte. We vieren de vrouwenstem in verleden, en beschouwen haar rol in het heden en toekomst. En we delen het geloof dat muziek en kunst een cruciale rol spelen in hoe je samen kunt komen.”

Yang Yang Cai: „Samenkomen?”

Zingen en dansen

Heijboer: „In onze geseclariseerde en geïndividualiseerde maatschappij gaat het wel heel erg over nut, groei en geld. Maar als mensen verdrietig of gelukkig zijn, gaan ze zingen en dansen. Kunst zorgt ervoor dat we die connectie met onze primaire behoeften en met elkaar niet verliezen. In die zin is kunst juist wél nodig.”

Yang Yang: „Wow. Mooi gezegd. Ja, daar sluit ik me volledig bij aan.”

Ook Yang Yang vindt het goed dat het Grachtenfestival vrouwen als thema koos, zegt ze, al speelt ze zelf op haar recital muziek van mannelijke componisten. Lachend: „Waarom - ja, is eigenlijk wel een goede vraag.”

Misschien wel omdat ze opgroeide tussen sterke vrouwen: haar oma treinde als 21-jarige met haar toen 2-jarige moeder vanuit China naar Nederland, en daar begon de familie - voordien van vaderskant grotendeels als professioneel musicus actief - in een Chinees familierestaurant opnieuw. „Over het verleden werd niet meer veel gepraat. Maar we luisterden thuis nog wel veel naar muziek. En doordat ik mijn vader altijd piano hoorde spelen in het restaurant, wilde ik zelf ook pianist worden.”

Heijboer, die het komend seizoen in New York zal doorbrengen als Directing Fellow aan de Juilliard School, draagt om haar nek een kettinkje waar 'feminist' op staat, „maar dat is voornamelijk voor de lol; omdat het leuke gesprekken losmaakt.”

Heijboer: „Ik ben echt niet iemand die elke dag met spandoeken over straat loopt, maar de #MeToo-discussie was voor mij wel belangrijk. Voor het eerst ontvlamde er een gesprek waarbij ook mijn eigen generatie iets groters aankaartte. Er ontstond als het ware een nieuw perspectief; je mocht opeens zeggen dat dit wel nog steeds een mannenwereld is, waarin je je als jonge vrouw net iets harder moet bewijzen. Daardoor kreeg ik meer zin in alles, ook in mijn werk als regisseur. Alsof er opeens veel meer materiaal was waarmee ik aan de slag kon.”

Yang Yang: „Ik leef in een hele veilige bubbel, denk ik. Begrijp me goed: ik vind het ontzettend belangrijk dat vrouwen zich sinds #MeToo kwetsbaar durven op te stellen en zich uitspreken. En dat de wereld wilde luisteren. Maar dat dit thema in de klassieke muziek überhaupt speelde, kon ik eerst nauwelijks vatten. Als je er niet zelf mee in aanraking bent gekomen, is dat ook moeilijk, denk ik.”

Grachtenfestival, 250 concerten op 90 locaties in Amsterdam, 9/8 t/m 18/8.
Info: grachtenfestival.nl

Opera Vrouwenstemmen

Hoor de vrouw! Feministische opera laat smekende, wanhopige vrouwen achterwege

Geen smekende, wanhopige vrouwen in 'Vrouwenstemmen'. Beeld Melle Meivogel

In opera's ligt de vrouw vaak smekend op haar knieën, of ze gaat dood, of ze wordt waanzinnig. In 'Vrouwenstemmen' pakt Lisenka Heijboer het anders aan

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

[UITPROBEREN](#)

Frederike Berntsen 10 augustus 2019, 10:46

Slippers en sandalen in een hoek, musici op blote voeten: werk in uitvoering. Aanstormend regietalent Lisenka Heijboer (1991) geeft aanwijzingen tijdens de repetities van de opera ‘Vrouwenstemmen’, die in première gaat op het Grachtenfestival. Aanleiding voor de productie is de viering van honderd jaar vrouwenkiesrecht.

De zaal in het Compagnietheater in Amsterdam, het kloppend hart van het festival, is losjes ingericht. Hier en daar een vlag met daarop een sterke vrouw in felle kleuren: Louise Bourgeois, Femke Halsema, Chimamanda Ngozi Adichie. De vleugel staat op een verhoging in het midden, de drie instrumentalisten zitten tegen de tribune aan. Die is opgeklapt. Het publiek heeft straks geen zitplaats, maar bevindt zich net als de zangers en spelers op het speelveld. De bezoekers kunnen gaan en staan waar ze willen.

“Dat biedt een nieuwe ervaring waarmee we wilden experimenteren”, zegt Heijboer. Ze stak de afgelopen jaren als assistent haar licht op bij onder meer Pierre Audi en Lotte de Beer. “Je komt als publiek de uitvoerders tegen, en omgekeerd. De koorzangers zijn Amsterdamse vrouwen, amateurzangers, die elkaar voor dit project niet kenden. Ze hebben verhalen uitgewisseld over het vrouw-zijn, en over wat je stem betekent. Heb je een stem in het dagelijks leven die je kunt en mag laten horen? De vrouwen hebben een groot aandeel gehad in de vormgeving van de voorstelling.

Iedereen dacht mee

“Het ontstaansproces is anders geweest dan in het gemiddelde operahuis, waar traditiegetrouw gewerkt wordt in hiërarchische

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

UITPROBEREN

heeft iedereen vanaf het begin meegedaan. Licht, geluid, tekst, muziek: we zijn tegelijk gegroeid in de opera.” Heijboer, nonchalant opgestoken haar, zegt het met ingehouden trots, ze geniet zichtbaar van de repetitie en haar team.

Dreigende klappen op de snaren van de vleugel, cello en basklarinet brommen en grommen de door Meriç Artaç bedachte noten. ‘Maar we leven al honderd jaar lang en gelukkig. Maar...’, de mantra wordt herhaald, vragend, gezongen, gesproken. Hij staat centraal in de opera, en klinkt verbrokkeld als de vier solozangeressen de ruimte inlopen en overgaan tot het murmelen van hun eigen verhaal. Allemaal vrouw, allemaal hebben ze weleens iets van discriminatie gezien of meegemaakt in hun nabije omgeving.

Honderd jaar na de invoering van het vrouwenkiesrecht: waar staan we nu? De makers geven geen pasklare antwoorden, maar bieden flarden verhaal, persoonlijk en algemener materiaal. Ook Andersens sprookje van ‘De kleine zeemeermin’ komt voorbij in Frank Siera’s libretto; zij stond haar stem af om haar prins te krijgen. Een andere flard, een droom: de eerste vrouwelijke minister-president.

Feministisch kettinkje

En dat kettinkje om Heijboers hals, waarop ‘Feminist’ staat? “Dat levert vooral leuke gesprekken op”, lacht de Nederlands-Peruaanse. Dan serieuzer: “Ik draag het altijd. Er gaat geen dag voorbij dat ik me niet bewust ben van de ongelijkheid in onze cultuur, hoe vrouwen geregeld anders behandeld worden. Ik vraag me ook af hoe ik me tot het operarepertoire moet verhouden, als vrouw. Dat vind ik lastig. Ga ergens in Europa naar de opera en de kans is groot dat er een vrouw smekend op haar knieën ligt op de Bühne, doodgaat, waanzinnig wordt. Het meeste operarepertoire is door mannen geschreven.

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

UITPROBEREN

De representatie van vrouwelijke personages in opera is voor mij problematisch, ze hebben vaak weinig invloed op hun eigen situatie. Ik heb besloten om feminisme als inspiratiebron te gebruiken. Mede daardoor kan ik me zo volledig geven in een opera als deze.

“In de grote operahuizen moet je hard werken als jonge vrouw om geloofwaardig te zijn. Er bestaat een systeem waar je niet van nature in past, je moet eerst knokken voordat je geloofd wordt. Niets ten nadele van de geweldige regisseurs met wie ik heb mogen samenwerken. Het gaat om het algehele gevoel. Dit gegeven blokkeert mijn carrière geenszins, maar ik ben wel blij dat er een gesprek is. De hele genderdiscussie, MeToo; ik voel me vrij om mee te doen aan dat gesprek.”

Tegen het einde van ‘Vrouwenstemmen’ vullen marsachtige melodieën de ruimte. De voorstelling brengt over: de slag is nog niet gewonnen, maar er gloort hoop.

Grachtenfestival, Amsterdam: t/m 18 augustus. ‘Vrouwenstemmen’ door Operafront: 10, 11 en 12 augustus in het Compagnietheater. Info: www.grachtenfestival.nl

Componist Kika Sprangers: ‘Iedereen moet zich uit kunnen spreken’

Saxofonist en componist Kika Sprangers (1994) schreef de jaarlijkse opdrachtcompositie voor het Grachtenfestival. Ze ging aan de slag met het festivalthema: ‘Schatten van vrouwen’. Het schrijfproces verliep net even anders dan ze zich had voorgesteld.

“Toen ik deze opdracht kreeg, dacht ik nog: dit is een kans om mijn visie op het onderwerp te presenteren. Maar zo werkte het niet. Ik

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

UITPROBEREN

RECENSIE VROUWENSTEMMEN

In Vrouwenstemmen krijgt onder anderen de kleine zeemeermin een stem: prima idee, maar de muziek biedt te weinig houvast ★★☆☆☆

Het merendeel van de partituur bestaat uit een soort zingzeggen, begeleid door troebele samenklanken.

Frits van der Waa 11 augustus 2019, 17:09

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

UITPROBEREN

Vier vrouwen komen in het voetlicht te staan in de voorstelling *Vrouwenstemmen*: de kleine zeemeermin, de zangeres Kesha, de stiefmoeder van Sneeuwwitje en een naamloze SGP-vrouw. Allemaal vrouwen die al dan niet vrijwillig van hun stem beroofd worden, al is dat bij die stiefmoeder niet al te duidelijk. Dit alles heeft dan weer te maken met het jaar 1919, het jaar dat vrouwen voor het eerst kiesrecht kregen in Nederland.

De voorstelling, onderdeel van het jaarlijkse Grachtenfestival, moet weer eens een opera heten, dat zal wel beter zijn voor de subsidie, maar het is zoals vaak eerder muziektheater. Midden in de zaal zit componist Meriç Artaç achter een vleugel op een verrijdbaar podium, omringd door de vijftien zangeressen van het hiervoor bijeengebrachte participatiekoor. Stoelen zijn er niet: het publiek loopt vrijuit door de ruimte, die door kunstenaars Carmen Schabracq en Aviya A. Wyse is voorzien van talloze naaktfoto's en grote spandoeken met de beeltenissen van bekende vrouwen. Aan de zijkant is een podium met drie instrumentalisten. En dan zijn er de vier solozangeressen die achtereenvolgens hun personages belichten in een soort aria.

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

[UITPROBEREN](#)

Nienke Nasserian in Vrouwenstemmen, tijdens het Grachtenfestival in Amsterdam. Beeld Melle Meivogel

De vorm is helder. In de tussenspelen lopen de koorleden door het publiek en laten een wolk van *catcalls* horen. Kun je ook eens ervaren hoe verontrustend het is als iemand achter je opeens 'Hee kutje' fluistert - al komt de eigenlijke doelgroep natuurlijk nooit naar het Compagnietheater. Uiteindelijk komt alles samen in een demonstratieve optocht met samenzang.

Vrouwenstemmen, tijdens het Grachtenfestival in Amsterdam Beeld © Melle Meivogel

Het idee is prima, de teksten zijn aardig en inventief, maar toch beweegt het geheel zich op lemen voeten. Dat ligt vooral aan de muziek van Artaç, die overigens vorig jaar met de opera *Madam Koo* heeft laten horen dat ze heel wat sprankelender noten op haar zang heeft. Het merendeel van de partituur bestaat uit een soort

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

[UITPROBEREN](#)

theatraal en vocaal begaafde Nienke Nasserian, iets avontuurlijker muziek hebben, blijft het ook hier steken in reciteren. En had dat eindeloze marsmuziekje aan het slot nou niet iets inventiever gekund? Maar goed, het punt is gemaakt. Hulde aan de vrouwen die - nog maar - honderd jaar geleden het algemeen kiesrecht hebben bevochten.

Vrouwenstemmen ★★☆☆☆

Klassiek. Opera van Meriç Artaç en Frank Siera o.l.v. Lisenka Heijboer en Sja'iesta Badloe. 10 augustus, Compagnietheater, Amsterdam. [Herh.: 12/8.](#)

MEER OVER MERIÇ ARTAÇ KUNST, CULTUUR EN ENTERTAINMENT
KUNST EN ENTERTAINMENT KLASSIEKE MUZIEK MUZIEK MUZIEKGENRE
MUZIEKOPTREDEN COMPAGNIETHEATER FRITS VAN DER WAA

advertentie

Cultuur & Media

Dit artikel krijgt u cadeau. Lees de eerste 4 weken gratis.

UITPROBEREN

MEER CULTUUR & MEDIA

THEATERKRANT**Operafront**

Vrouwenstemmen

MEERSTEMMIGHEID IN DE VROUWENKERK

ELDERS

DE VOLKSKRANT

★★★★☆

'Het idee is prima, de teksten zijn aardig en inventief, maar toch beweegt het geheel zich op lemen voeten. Dat ligt vooral aan de muziek van Artaç, die overigens vorig jaar met de opera *Madam Koo* heeft laten horen dat ze heel wat sprankelender noten op haar zang heeft. Het merendeel van de partituur bestaat uit een soort zingzeggen, begeleid door troebele samenklanken en een enkele melodiëlijn zonder veel houvast.' [Frits van der Waa](#)

NRC HANDELSBLAD

★★★★☆

'Mooi is zeker niet het goede woord om de muziek te omschrijven. Modern, van toppen naar dalen, af en toe ronduit Alban Berg-achtig, met een verrassend goed amateurkoor dat sluipend door de zaal het publiek met catcalling confronteerde met de dagelijkse werkelijkheid: „Hee, psst. Hee, chickie.” Toen het einde plotseling repetitief en aanstekelijk werd om mee te zingen, twijfelden de heren ongemakkelijk terwijl het vrouwelijke publiek al mee humde. Was het de bedoeling dat wij nu onze monden hielden? Nee, besloten er gelukkig enkelen.' [Rahul Gandolahage](#)

Pieter Rings

Gezien op 10 augustus 2019, Grachtenfestival, Compagnietheater, Amsterdam

Het Grachtenfestival is uitgegroeid van een enkel Prinsengrachtconcert in 1981 tot een festival dat zich manifesteert tot ver buiten de grachtengordel en niet meer met alleen klassieke muziek. Het geeft nu ook de aanzet tot nieuwe, eigen producties, zelfs tot een echte opera, *Vrouwenstemmen*.

De opera, geregisseerd door Lisenka Heijboer, is gemaakt naar aanleiding van honderd jaar vrouwenstemrecht. Decor is een soort van expositieruimte waarin het publiek kan rondlopen. Spandoeken (Carmen Schabracq) zijn kleurrijk, maar knullig beschilderd met vrouwenportretten en muurkranten zijn bedekt met rommelig opgespelde zwart-witfoto's (van Aviya Wyse) van goeddeels blote vrouwen van alle leeftijden en tijdperken, maten en kleuren.

Deze activistische uitstraling doet even vermoeden dat, in het belang van de goede zaak, wat komen gaat moet

worden toegedekt met de mantel van de politiek-correcte liefde. Maar zodra de opera is begonnen blijkt dat vermoeden ongegrond. Vanaf de eerste tonen en noten is duidelijk: dit is een prachtige muziekwerk waar de vele betrokkenen met hun professionele aanpak eer mee willen inleggen.

Midden in, dwars door en boven het publiek uit beweegt zich een het Participatiekoor, vrouwen met elk een eigen stem en zeggingskracht. Als koor staan ze rondom pianiste Meriç Artaç die zelfs door de maat aan te geven een theatraliteit uitstraalt die het publiek stil maakt om alle aandacht te geven aan de ook door haar geschreven muziek.

De opera heeft vier vrouwensolo's, elk gezongen door een andere zangeres en elk met teksten van Frank Siera. Hij putte uit sprookjes (*De kleine zeemeermin*), teksten uit de populaire muziek (Beyoncé) en toespraken (Femke Halsema). De meest intrigerende tekst is de vierde en laatste, gezongen door Marieke Reuten. Zij verbeeldt een SGP-vrouw. Met een enorm breiwerk. Zij waardeert het stemrecht maar lijkt het niet te willen gebruiken: 'Maar al zeg ik het zelf/ zeg ik liever minder/ wij blijven volgers'.

Dit zou vloeken in de vrouwenkerk zijn als de tekst niet zo gelaagd was en de muziek niet zo mooi gecomponeerd. Reutens zang wordt ondersteund, afgewisseld en door elkaar gebreed door de reien van het koor, de akkoorden van de Steinway en de instrumenten van de andere musici. Het is die samenballing van thematiek, muziek en performance waaraan opera, en helemaal deze opera haar bestaansrecht ontleent. Voorbij elk activisme, pamflettisme of lijstjes met eisen.

Vrouwenstemmen is ook een gelukzalige samenballing van makers en uitvoerenden die elk precies op de goede plaats lijken te zijn gevallen. De enorme inspanningen die zij zich ongetwijfeld hebben getroost, hebben zich niet vertaald in een opeenhoping, maar in kwaliteit.

Foto: Melle Meivogel

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

Recensie | Muziek

Steeds meer vrouwen bereiken de muzikale top, maar het kan nog altijd beter

Recensie In Amsterdam begon afgelopen weekend het Grachtenfestival. In een paar dagen toont het tiendaagse festival al zijn grote kracht: de grote muzikale diversiteit op locaties waar je normaal niet snel komt.

 Rahul Gandolahage 12 augustus 2019

 Leestijd 2 minuten

Bariton Raoul Steffani met pianist Yang Yang Cai bij de opening van het Amsterdamse Grachtenfestival.

Foto Rob van Dam

Helaas, de weergoden hadden andere plannen op de openingsavond van het Amsterdamse Grachtenfestival. Hevige regen liet de klaargelegde pontons uitgestorven dobberen in de Kloveniersburgwal. Het openingsconcert was gelukkig een paar uur tevoren al verplaatst naar de Zuiderkerk.

De eerste tonen kwamen dit jaar van pianiste Yang Yang Cai, niet veel later galmden ook de eerste zinnen van bariton Raoul Steffani - *artist in residence* en winnaar van de GrachtenfestivalPrijz 2018 - over de hoofden van de stampvolle kerk. In een uur dat muzikaal alle kanten op ging, werd duidelijk dat ook nu weer iedereen wel een concert naar zijn smaak zal vinden.

Het thema van het festival is dit jaar 'Schatten van vrouwen'. Om te vieren dat steeds meer vrouwen de muzikale top halen, en er meer composities van vrouwen klinken, maar toch ook om te agenderen dat de gelijkheid er nog niet is. Vooral in de opera/tentoonstelling *Vrouwenstemmen* werd dat pijnlijk duidelijk gemaakt. Het toneel kon door het publiek (van wie tweederde vrouw) vrij bewandeld worden. De solisten en het koor (enkel vrouw) bewogen zich daar doorheen. De casus: het sprookje eindigt na honderd jaar

vrouwenkiesrecht nog steeds niet met 'lang en gelukkig'.

Mooi is zeker niet het goede woord om de muziek te omschrijven. Modern, van toppen naar dalen, af en toe ronduit Alban Berg-achtig, met een verrassend goed amateurkoor dat sluipend door de zaal het publiek met *catcalling* confronteerde met de dagelijkse werkelijkheid: „Hee, psst. Hee, chickie.” Toen het einde plotseling repetitief en aanstekelijk werd om mee te zingen, twijfelden de heren ongemakkelijk terwijl het vrouwelijke publiek al mee humde. Was het de bedoeling dat wij nu onze monden hielden? Nee, besloten er gelukkig enkelen.

Grootste wens

Buiten het thema (al zou je delen best vroege *catcalling* kunnen noemen), maar als grootste wens van Raoul Steffani, klonk zaterdagavond Carl Orff's *Carmina Burana*. Dat wil zeggen, de gereduceerde versie van Wilhelm Killmayer. Met slechts twee vleugels kan het moeilijk zijn de orkestrale versie uit het hoofd te krijgen, maar het bood zes slagwerkers wel de kans om Orff's intrigerende slagwerkpartijen voor het voetlicht te brengen.

Steffani maakte zijn belofte waar en toonde weer een genre waarin hij zich thuis voelt. Toch was het vooral de locatie die tot de verbeelding sprak: met een drankje in de hand, staand (een enkeling zelfs dansend) in een uitverkochte poptempel Paradiso luisteren naar een overweldigend klassiek werk, maakte de avond heel bijzonder.

Maar de beste zet van het Grachtenfestival was de toewijzing van de compositieopdracht aan de bijzonder talentvolle, 24-jarige jazz-saxofoniste Kika Sprangers. Zondagavond speelde ze - onderwijl nog drie jazzmusici en het klassieke strijkensemble Pynarello leidend - een betoverend mooi concert. Haar stijl sleurt je automatisch en bedrieglijk eenvoudig mee, maar is nooit voorspelbaar. Het is jazz die van stilte opzweept naar symfonische proporties zonder een moment kitscherig te worden. Waar *Vrouwenstemmen* soms voelde als een verwijt, zocht Sprangers expliciet de oplossing in de verzoening. Over 'No Man's Land' was ze duidelijk: het is geen probleem van vrouwen, maar een issue van ons allemaal. Daar komen we het beste samen uit. Maar, zei ze ook: „Zodra ik één noot speel, valt dat allemaal weg. Dan maakt het echt niet meer uit wie man of wie vrouw is.”

Klassiek

NAJWA ensemble, Intercontinental ensemble, Carmina Burana en

Vrouwenstemmen Gezien: eerste weekend Grachtenfestival Amsterdam. Nog t/m 18/08, inl: www.grachtenfestival.nl

Kika Sprangers & Pynarello: No Man's Land Gezien: 11/08, De Duif, Amsterdam

info@operafront.com

Fotograaf: Melle Meivogel